



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# De Iustitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

Dvb. 1. Quid sit iustitia.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

SECTIO QVARTA.  
De Iniuriis in Iudiciis & Tribunalibus.

Continet Capita 3.

- Cap. 29. De Iudice.  
Cap. 30. De Accusatore & Teste.  
Cap. 31. De Advocato & Reo.

SECTIO QVINTA.  
De Iustitia distributiua.

Continet Capita 4.

- Cap. 32. De Acceptione personarum in genere.  
Cap. 33. De Vectigalibus.  
Cap. 34. De Beneficiis.  
Cap. 35. De Simonia.

SECTIO SEXTA.  
De Religione, quæ est prima pars Iustitiæ.

Continet hæc 10. Capita.

- Cap. 36. De Religione in genere.

- Cap. 37. De Oratione & Laude Dei.  
Cap. 38. De Sacrificio & Adoratione.  
Cap. 39. De Decimis.  
Cap. 40. De Voto.  
Cap. 41. De Statu Religioso.  
Cap. 42. De Iuramento & Admiratione.  
Cap. 43. De Superstitione eiusque speciebus.  
Cap. 44. De Magia.  
Cap. 45. De Irreligiositate.

SECTIO SEPTIMA.

De ceteris Virtutibus Iustitiæ annexis.

Continet 2. Capita.

- Cap. 46. De reliquis Virtutibus Iustitiæ annexis, in quibus est debitum legale.  
Cap. 47. De Virtutibus Iustitiæ annexis, in quibus est debitum morale.



SECTIO PRIMA.  
DE IUSTITIA, IVRE,  
ET SPECIEBUS IVRIS  
IN GENERE.

CAPVT PRIMVM.

De Iustitia generatim. Habet 4. Dubitationes.

D. Thom. q. 57. & 58.

DVBITATIO PRIMA.

Quid sit Iustitia. D. Thom. q. 58. multis articulis.

**N**OTANDVM, nomen *Iustitia* duobus potissimum modis accipi, vt colligitur ex Arist. 5. Eth. c. 1. Primò pro complexione omnium virtutum: *Iustum* enim dicitur quod est adæquatum & commensum suæ regulæ, cui debet commensurari. (includit enim debitum & adæquationem; vt docet D. Th. q. 80. a. vnicò, & alibi.) Vnde *Iustitia* dicitur ea affectio, quæ efficit hanc adæquationem & commensationem. Quare cum collectio omnium virtutum, siue actû siue habitu formaliter conformet, & veluti commensam reddat voluntatem suæ regulæ, legi diuinæ, rectè vocatur *Iustitia*, & quæuis virtus pars *Iustitiæ*, præsertim cum hac ratione ordinetur ad alterum, quod etiam notio *Iustitiæ* postulat, (vt idem D. Thomas cum Aristotèle docet) nempe

ad Deum, cuius legi conformatur. per omnem enim virtutem reddit anima Deo quod ei debet. Sic accipitur passim in Scripturis: vt cum dicitur, *Beati qui esuriunt & sitiant iustitiam: qui faciunt iustitiam*. Sic Chrylost. homil. 12. in Matth. ait, *Iustitia nihil aliud est quam omnium mandatorum plena custodia*. & Anselmus dialogo de veritate cap. 13. *Iustitia est rectitudo voluntatis, seruata propter seipsam*. Hinc fit vt nomen *Iustitiæ* accipiat etiam pro ipsa *charitate*, nempe quia *charitas* voluntatem reddit conformem toti legi diuinæ, vt quæ omnium virtutum complexionem quodammodo contineat, iuxta illud Apostoli, *Vinculum perfectionis dilectio*. Vnde D. August. lib. de natura & gratia c. 38. *Charitas Dei qua vna iustus est quicumque; iustus est. & c. vlt. Charitas inchoata, inchoata Iustitia est; charitas magna, magna Iustitia est; charitas perfecta, perfecta Iustitia est*. Secundo accipitur pro virtute particulari, qua voluntas inclinatur

*Iustitia Ana-  
ceptiones.*

*Iustitia ge-  
neralis.*

elinatur ad cuique reddendum ius suum ad æqualitatem: quo modo hic de ea disputamus, & quærimus quid sit.

Definitur ab Ulpiano L. Iustitia. *De Iustitia & Iure, hoc modo: Iustitia est constans & perpetua voluntas ius suum cuique tribuendi.* Sensus est, Iustitia est virtus inclinans & firmans voluntatem ad perpetuò cuique tribuendum ius suum; idque ad æqualitatem. Dicitur Primò, *constans voluntas*, quia est propositum habituale deliberatum & firmum. Secundò, *perpetua voluntas*, quia ad perpetuò reddendum: qui enim tantum semel, aut bis, non autè semper & in omni euentu vellet cuique ius suum reddere, non esset verè iustus, nec haberet hanc virtutem. Tertiò, *ius suum*, id est, quod cuique stricta obligatione est debitum. debet autem reddi hoc ius ad æqualitatem, alioquin non perfecte redditur, ac proinde non erit perfecta Iustitia: quia Iustitia æqualitas quadam est, vel certè æqualitatem inuoluit, vt nomen insinuat. Simili panè modo definitur Iustitia à D. August. lib. 19. de Ciuit. cap. 21. & Ambros. l. 1. de officiis cap. 24. *Iustitia est virtus que sua cuique distribuit.*

Hinc patet Primò, Iustitiam esse virtutem; nam reddere cuique ius suum, & constituere vbi que in actionibus quibus homines inter se communicant debitam proportionem & æqualitatem, est per se honestum & rectè rationi consentaneum; ac proinde virtutis opus.

Patet Secundò, Hanc virtutem esse in voluntate, quam inclinat vt velit cuique reddere quod debet: est enim propositum & inclinatio voluntaria ad id quod iustum est.

Patet Tertiò, Hanc virtutem rectè disponere hominem ad alterum in functionibus & commutationibus mutuis. nam inclinat vt velis, & præstes quod alteri debes, & iuri eius ex æquo respondeat. Nec obstat, quòd Iustitiæ sit velle etiam vt alter tibi ius reddat, ideoq; non solum te disponat ad alterum, sed etiam alterum ad te: quia formaliter solum subiectum suum disponit ad alterum; effectiue tamen alterum ad se disponere potest. omnis enim virtus honestum sui obiecti amat in omnibus, illudque procurat quantum commode potest.

Patet Quartò distinctio huius virtutis à reliquis. Ab iis quæ sunt in intellectu; quia est virtus voluntatis. A ceteris quæ sunt voluntatis differt obiecto: à Theologicis, quòd earum obiectum sit Deus; Iustitiæ, debitum proximo. à Religione, quòd Religio spectet debitum Deo, vt primo principio, cui æquale reddi non potest; Iustitiæ, debitum proximo, cui potest rependi æquale. à Pietate, quia pietas spectat solum debitum parentibus & patriæ ratione ortus, cui etiam satis heri ex æquo non potest. ab Observantia, quia hæc spectat debitum maioribus ratione gubernationis, cui etiam præmium æquale reddi nequit ab homine. ab aliis Iustitiæ partibus, quia debitum, quod spectant, est minus debito Iustitiæ. à Temperantia, quia hæc non disponit meam functionem ad alterum, sed ad meipsum, vt mihi sit commensata; inclinando me, v.g. vt comedam, & bibam, sicut ratio dicitur mihi conuenire ad bonam valetudinem, ad functiones animi & corporis, sine vilo ad alterum iuruitu. à Fortitudine, quia hæc non respicit quid alteri debeatur, sed quid se deceat sustinere, & quantum, &c.

Patet Quintò, Cùm Iustitia sit ad alterum; hominis ad seipsum non esse propriè iustitiam, vel iniuriam, neque patris ad filium, aut filij ad patrem, iuxta Aristotelem & D. Thomam: quod intellige quoad iura & debita quæ sunt inter ipsos quæ tales sunt. quod enim filius vt filius debet patri, debet ei lege pietatis, non iustitiæ: debet enim ei, non vt alieno & profus distincto, sed vt principio sui esse. similiter quod pater filio: debet enim ei tamquam sibi ipsi. est enim filius aliquid patris, scilicet fructus eius & veluti pars ab illo abscissa, iuxta Aristotelem 8. Ethic. cap. 12. in qua natura paterna conseruetur. quare cùm tanta inter ipsos sit vnio, maius est debitum quàm Iustitiæ vulgaris.

Nec obstat, quòd si filius patrem occidat, peccet contra Iustitiam, & teneatur heredibus ad restitutionem; quia non peccat contra Iustitiam præcisè, quatenus facit contra debitum filij & ius paternum: (sic enim solum peccat contra pietatem) sed quatenus sine legitima auctoritate liberimit hominem. Est enim in hoc facto duplex malitia, altera contra Iustitiam, ratione substantiæ personæ quæ læditur; altera contra pietatem, ratione circumstantiæ eiusdem personæ. Potest tamen inter ipsos esse debitum Iustitiæ, quatenus sunt distincte personæ habentes distincta iura & dominia. vt si filius sit emancipatus, vel habeat bona castrensia, aut quasi castrensia.

Pari modo inter dominum & seruum, quæ tales sunt, propriè non est Iustitia. Ius enim domini in seruum non est Iustitiæ, sed despoticum, quo potest illi imperare, illoque vt in suum commodum, illum vendere, permutare, donare. Seruus enim est domini instrumentum & possessio. Seruus verò obstringitur domino, debito obsequiæ seu dulciæ, & debito obedientiæ, si tamen spectentur vt sunt homines distincti & in multis rebus liberi, sique iuris, diuersa iura habentes, sic potest inter eos esse Iustitia & Iniuria. vt si dominus seruum occidat, vel mutiler, nam in vita membrisque tuendis & conseruandis seruus non subest domino, sed est sui iuris. si seruus furetur vel damnum domino inferat, si fugam contra Ius & fas capeflat; hoc enim furti genus est.

DVBITATIO II.

Vtrum Iustitia tantum versetur circa actiones, an etiam circa passiones.

D. Thom. art. 9.

Respondeo, & Dico Primò, Iustitiam primò versari circa solas actiones ritè ad alterum disponendas, & circa res vt sunt actionum materia, non autem circa passiones, vt temperantia, & fortitudo.

Probat; quia proprium officium Iustitiæ non est curare vt homo non nimium irascatur, vel ne metuat, aut ne voluptates amet plus quàm par est; sed vt cuique præstet quod ei debitum. & quamuis ab hoc impediri possit per iram, timorem, pecunia vel voluptatum amorem; tamen eius non est hæc impedimenta per se ipsam tollere, sed aliarum virtutum præsidio. omnes enim virtutes se mutuo iuuant, dum quæuis tollit quædam

Inter filium & patrem.

Inter dominum & seruum.

Obiectum Iustitiæ.

Virtutes omnes se inuicem iuuant.